

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 34176/11
Remziye YARDIMCI / Türkiye

Başkan,

Carlo Ranzoni,

Hâkimler,

Egidijus Kūris,

Pauliine Koskelo,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 14

Aralık 2021 tarihinde Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları

Mahkemesi (İkinci Bölüm);

22 Nisan 2011 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruyu dikkate alarak,

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere cevaben
başvuran tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran Remziye Yardımcı 1980 doğumlu bir Türk vatandaşı olup Van T Tipi Cezaevi'nde tutulmaktadır. Mahkeme önünde, İzmir Barosuna kayıtlı avukatlar olan M. Rollas ve G. Uçar tarafından temsil edilmiştir. Başvuran 23 Kasım 2020 tarihli bir mektupla Mahkemeye evliliğini takiben soyadının Tezgel olarak değiştirildiğini bildirmiştir. Mahkeme, 31 Mayıs 2021 tarihinde taraflara, başvuruyu *Yardımcı - Türkiye* davası adı altında incelemeye devam edeceğini bildirmiştir. Bu ad, başvuranın, söz konusu yerel mahkeme yargılamalarında ve Mahkeme'ye yaptığı başvurusunda atıfta bulunulan adına tekabül etmektedir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi olan Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın koşulları

3. Davaların konusu, taraflarca ifade edildiği şekliyle aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. 7 Nisan 2006 tarihinde Mardin'de PKK/KONGRA-GEL silahlı terör örgütüne yönelik yapılan operasyonlar kapsamında "Serhat" kod adını kullanan S.O. adlı bir şahıs yakalanmıştır. S.O., Mardin polis karakolunda verdiği ifadede, terör örgütünün faaliyetleri hakkında bilgi vermiş ve başvuranın da aralarında bulunduğu bazı üyelerinin kimliklerini tespit ederek, başvuranın kod adının "Norşin" olduğunu ve Nisan 2005'te Kuşadası'nda düzenlenen bombalı saldırıya katıldığını belirtmiştir. S.O., başvurunu fiziksel olarak tanımlamış ve fotoğrafından teşhis etmiştir.

5. 11 Ağustos 2006 tarihinde V.T. isimli bir şahıs polis tarafından yakalanmış ve otel odasında bir arama yapılmıştır. Bu arama sonucunda aşağıdaki maddeler bulunmuştur: (i) patlamaya hazır bir bomba; (ii) çok sayıda patlayıcı; ve (iii) bomba yapımında kullanılan malzeme. V.T.,

ifadesinde, başvuran ve M.Ç. adlı bir şahıs ile birlikte PKK adına başka saldırılar düzenlemeyi planladığını belirtmiştir.

6. 12 Ağustos 2006 tarihinde sabah saat 7.00'da polis memurları başvuranı ve M.Ç.yi Alanya Otogarı'nda yakalamıştır. Başvuran bir avukat istediğinde, kendisini temsil etmesi için adli yardım kapsamında avukat A.A. atanmıştır. Başvuran ve avukatı tarafından imzalanan tutanağa göre, akşam 18.00 ile 18.15 arasında görüşmüşlerdir.

7. Daha sonra başvuran, avukatının huzurunda polise ifade vermiş ve PKK üyesi olduğunu kabul etmiştir. Katıldığı faaliyetler hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. Bu bağlamda başvuran, 30 Nisan 2005 tarihinde Kuşadası'nda bir polis memurunun hayatını kaybettiği ve altı polis memurunun da yaralandığı bombalı saldırıyı yasadışı örgütün başka bir üyesiyle (M.T.) birlikte gerçekleştirdiğini itiraf etmiştir. Başvuran, kendisinin ve M.Ç.'nin Türkiye'de turistlerin yoğun ilgisi olan şehirlerde bombalı saldırılar düzenlemeyi planladıklarını belirtmiştir. İfade tutanağının ilk sayfasında başvuranın eğitim düzeyi "cahil" olarak belirtilmiş ve tutanağın her sayfası, üzerine başparmak izini de basan başvuran ve avukatı tarafından imzalanmıştır.

8. 13 Ağustos 2006 tarihinde saat 14.55'te, başvuran, kendisini temsil etmek üzere atanan M.K. adlı başka bir avukatın ve savcının huzurunda, yer gösterme işlemlerine katılmış; Kuşadası'ndaki bombalı saldırıyla ilgili yaptıklarını anlatmıştır. Hem başvuran hem de avukatı tarafından imzalanan yer gösterme işlemine ilişkin kayıt, başvuranın avukatıyla görüştüğünü ve haklarının kendisine hatırlatıldığını göstermiştir.

9. Başvuran, 14 Ağustos 2006 tarihinde avukatı A.A.'nın huzurunda fotoğraflı kimlik tespiti işlemine katılmış ve Kuşadası bombalı saldırısını birlikte gerçekleştirdiklerini belirterek M.T.'yi fotoğraftan teşhis etmiştir. Resmi rapor, üzerine başparmak izini de basan başvuran ve avukatı tarafından imzalanmıştır.

YARDIMCI / TÜRKİYE KARARI

10. Başvuranın polis nezaretinin başında ve sonunda düzenlenen sağlık raporlarına göre başvuranın vücudunda hiçbir darp veya cebir izine rastlanmamıştır.

11. 14 Ağustos 2006 tarihinde Cumhuriyet savcısı, başka bir avukat olan E.G.A.'nın huzurunda ifadesini almadan önce başvurana temel haklarını hatırlatmıştır. Başvuran, polise verdiği ifadeleri kısaca yinelemiş ve eylemlerinden pişmanlık duyduğunu da eklemiştir. İfade tutanağı Cumhuriyet savcısı, kâtabi, başvuran ve avukatı tarafından imzalanmıştır.

12. 15 Ağustos 2006 tarihinde Alanya Sulh Ceza Mahkemesi başvuran ve diğer şüphelileri sorgulamıştır. Başvuran hakları konusunda bir kez daha bilgilendirilmiş ve D.A. adlı başka bir avukatın huzurunda sorgulanmıştır. Başvuran, önceden verdiği ifadeleri kısaca yinelemiş ve eylemlerinden pişmanlık duyduğunu belirtmiştir. Başvuran, sorgusunun ardından, diğerlerinin yanı sıra terör örgütü üyeliği ve Devletin birliğini ve toprak bütünlüğünü bozmaya teşebbüs suçları nedeniyle tutuklanmıştır. Başvuran ve avukatı, sorgu tutanağını imzalamıştır. Tutuklama kararının arka yüzünde başvuranın adı, soyadı ve imzasının yanı sıra el yazısıyla aşağıdaki cümle Türkçe olarak yer almıştır: “Babam H. Yardımcı'nın tutukluluğumdan haberdar edilmesini talep ediyorum.”

13. 25 Ağustos 2006 tarihinde İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, başvuranın bir kişinin ölümüne, altı kişinin de yaralanmasına neden olan Kuşadası bombalı saldırısına ve 21 Temmuz 2006 tarihinde Alanya'da bir bara yönelik bombalama girişimine katıldığı iddiasıyla başvuran hakkında iddianame düzenlemiştir. Bu temelde, Cumhuriyet savcısı, başvuranı aşağıdaki suçlarla suçlamıştır:

(i) Devletin birliği ve toprak bütünlüğünün bozulması (Ceza Kanunu'nun 302 § 1 maddesi);

(ii) izinsiz olarak patlayıcı madde bulundurmak ve taşımak (Ceza Kanunu'nun 174 §§ 1 ve 2 maddesi) ve kamu güvenliğini kasten tehlikeye atmak (Ceza Kanunu'nun 170 § 1 (c) maddesi).

14. Ceza yargılaması, belli olmayan bir tarihte, söz konusu zamanda yürürlükte olan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250 § 1 maddesinde belirtilen bazı ağırlaştırılmış cezaların yargılanmasında özel yargı yetkisi bulunan İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesi ("yargılamayı yürüten mahkeme") önünde başlamıştır.

15. 2 Ekim 2006 tarihinde, başvuranın avukatı Mustafa Rollas, yargılamayı yürüten mahkemeden, başvuranın Türkçe okuma yazma bilmediğini öne sürerek, yargılama aşamasında kendisine yardımcı olması için akademik düzeyde Kürtçenin Kurmanci lehçesini konuşan bir tercüman atanmasını talep etmiştir.

16. 27 Ekim 2006 tarihinde, başvuranın avukatları Mustafa Rollas ve T.Ç., yargılamayı yürüten mahkemeye, ceza yargılamasında başvuranın savunma avukatı olarak hareket etmelerine izin veren bir vekaletname sunmuştur. Türkçe olan vekâletnamede başvuranın imzası ve başparmak izi ile ilgili noter mührü ve noter kâtibinin imzası yer almaktadır. Noterlik Kanunu'nun 74. maddesinin vekâlet verecek kişinin Türkçe bilmediği durumlarda tercüman bulunmasını gerektirmesine rağmen, bu işlem sırasında tercüman bulunmadığı anlaşılmaktadır.

17. 6 Kasım 2006 tarihinde yapılan ilk duruşmada, başvuran, polis memurları kendisine baskı yaptıktan ve saçını çektikten sonra polis ifadelerini imzaladığını ileri sürerek, avukatı M. Rollas ve bir tercümanın huzurunda ifade vermiştir. Ancak Türkçe konuşmadığı için [daha önce polis tarafından alındığı iddia edilen] ifadeleri anlamamıştır. Aynı şekilde başvuran, herhangi bir soruşturma işlemine katılmadığını ve polisin önceden hazırlanmış belgeleri getirdiğini, kıyafetlerini çıkardığını ve belgeleri imzalamadığı takdirde kendisine nişanlısının önünde tecavüz edeceklerini ve çıplak fotoğraflarını ailesine göndereceklerini belirterek belgeleri imzalamaya zorladığını ifade etmiştir. Duruşma tutanaklarına göre, başvuran polis karakolunda yaşadıklarını anlattıktan sonra kısa bir süre ağlamıştır. Benzer şekilde, başvuran duruşmada, her iki olayda da polis memurlarının bulunması

nedeniyle Cumhuriyet savcısı ve Sulh Ceza Mahkemesi önündeki ifadesini imzalamak zorunda kaldığını ifade etmiştir. Sözlü ifadesinin sonunda, başvuran ayrıca mahkemeden S.O. ile bir yüzleştirme yapılmasını talep etmiştir.

18. Hâkim, kendisine soruşturma aşamasında yer alan memurlar, polis memurları, avukatlar, Cumhuriyet savcısı ve Sulh Ceza Mahkemesi hâkimi hakkında şikâyetle bulunup bulunmadığını sorduğunda, başvuran olumsuz yanıt vermiştir. Duruşma sonunda mahkeme, soruşturma aşamasında ilgili tutanakları hazırlayan kişilerin tanık olarak dinlenmeleri için çağrılmasına ve S.O. aleyhine açılan ceza davasından ilgili belgelerin toplanmasına karar vermiştir.

19. 29 Aralık 2006 tarihinde yapılan duruşmada, başvuranın avukatı M. Rollas, başvuranla görüşen polis memurları hakkında resmi şikâyetle bulunduğunu ileri sürmüştür. Hiç kimsenin kendi hazırladığı tutanaklara aykırı bir açıklama yapmayacağını öne sürerek, mahkemeden tutanakları imzalayan kişileri dinleme kararının geri alınmasını talep etmiştir. Bu talep, yargılamayı yürüten mahkeme tarafından reddedilmiştir.

20. 31 Ocak 2007 tarihinde Alanya Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın ifadesini alan polis memurlarının, polisteki sorgusu sırasında başvuranın avukatlığını yapan avukat A.A.'nın, ifadesini alan Cumhuriyet savcısının, savcılık kâtibinin ve Cumhuriyet savcısı huzurundaki görüşme sırasında başvuranın avukatı olan E.G.A.'nın ifadelerini dinlemiştir. Tanıklar, başvuranın görüşmelerde Türkçe'yi akıcı ve anlaşılır bir şekilde konuştuğunu ve herhangi bir şekilde Türkçe konuşamaktan bahsetmediğini ve bir tercüman yardımını talep etmediğini ifade etmişlerdir. Başvuranın ifadesini alan Cumhuriyet savcısı, başvuranın, davaya ilişkin olaylara yönelik ayrıntılı açıklamalarda bulunduğunu, olayların önemli niteliği nedeniyle kendisinin bunu çok iyi hatırladığını ve bu kadar uzun ve ayrıntılı bilgilerin uydurulduğunu ve beyanları olarak kaydedildiğini iddia etmenin hayatın olağan akışına aykırı olacağını ifade etmiştir. Tanık olarak ifade vermeden

önce, ilgili tüm kişilere, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 48. maddesi uyarınca, kendi aleyhine tanıklık etme riski nedeniyle ifade vermeme hakları olduğu hatırlatılmıştır. Ancak, bu haktan feragat etmiş ve ifade vermeyi seçmişlerdir.

21. 8 Mart 2007 tarihinde Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi başvuranın tanıklarını dinlemiştir. Esasen bu tanıklar, başvuranın herhangi bir terör faaliyetine katılıp katılmadığını bilmediklerini, ancak 2005 yazında tarlalarda çalıştığını belirtmişlerdir.

22. 13 Ekim 2009 tarihli duruşmada, başvuranın avukatı davanın esasına ilişkin savunmasını sunmuş ve, özellikle, başvuranın, o sırada Türkçe konuşmadığı için soruşturma aşamasında verdiği ifadeleri kabul etmediğini öne sürmüştür. Avukat ayrıca, S.O.'nun başvuranı tekrar teşhis etmesini talep etmiştir.

23. 25 Aralık 2009 tarihinde, yargılamayı yürüten mahkeme kararını vermiş ve Kuşadası bombalama olayını başvuranın gerçekleştirdiğini tespit ederek, başvuranı Türkiye topraklarının bir kısmının ayrılmasını sağlamaya yönelik eylemlerde bulunduğu için o zamanki Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca mahkûm etmiştir. Bunu yaparken, yargılamayı yürüten mahkeme, başvuranın ilgili avukatları huzurunda polise, Cumhuriyet savcısına ve Sulh Ceza Mahkemesi'ne verdiği ifadelere ve başvuranın yargılama öncesi aşamada verdiği ifadeler tutarlı olduklarının altını çizerek olay tutanağı ile birlikte yer gösterme işlemine ilişkin tutanağa dayanmıştır. Yargılamayı yürüten mahkeme ayrıca başvuranı yasadışı patlayıcı bulundurmaktan suçlu bulmuş, ancak Alanya'daki bombalama girişimine ilişkin suçlamadan yeterli delil elde edilemediği gerekçesiyle beraat etmesine karar vermiştir.

24. Yargılamayı yürüten mahkeme, kararında S.O. tarafından verilen ifadeleri tekrar etmiş olmasına rağmen, başvuranı Kuşadası bombalama olayından ve izinsiz olarak patlayıcı madde bulundurmaktan ve taşımaktan mahkûm ederken bu ifadeye dayandığı görülmemektedir. Başvuranın Türkçe

konuşamadığı iddiasına ilişkin olarak, yargılamayı yürüten mahkeme, tanık olarak dinlenen kişilerin, soruşturma sırasında başvurunu akıcı ve anlaşılır bir şekilde Türkçe konuştuğunu duyduklarına dair ifade vermeleri nedeniyle iddialarının inandırıcı olmadığını kaydetmiştir. Buna göre, yargılamayı yürüten mahkeme, başvurana o zamanki Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca müebbet hapis cezası ve aynı Kanun'un 174. maddesi uyarınca ek olarak dokuz yıl sekiz ay yirmi gün hapis ve para cezası vermiştir.

25. 26 Aralık 2009 tarihinde başvuran, özellikle Türkçe bilmediğini ve itirafı da dâhil olmak üzere soruşturma sürecini kabul etmediğini ileri sürerek ilk derece mahkemesinin kararına itiraz etmiştir. Başvuran ayrıca S.O.'nun kendisini yeniden teşhis etmesini talep etmiştir.

26. Yargıtay, 9 Kasım 2010 tarihinde, yargılamayı yürüten mahkemenin kararını onamıştır.

B. İlgili İç Hukuk

27. Ceza Muhakemesi Kanunu (5271 sayılı Kanun) kapsamında tanıkların dinlenmesine dair ilgili iç hukuka ilişkin bilgiler *Süleyman/Türkiye* (no. 59453/10, §§ 41-43, 17 Kasım 2020) davasında bulunabilir.

28. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tercüman Bulundurulacak Haller" başlıklı 202 §§ 1 ve 3 maddesi şu şekildedir:

"(1) Sanık, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir."

"(3) Bu madde hükümleri, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır."

29. Noterlik Kanunu'nun (1512 sayılı Kanun) 74. maddesi şu şekildedir:

"İlgili, Türkçe bilmezse andlı bir tercüman da bulundurulur."

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (e) Maddesinin İhlal Edildiği İddiası Hakkında

30. Başvuran, Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (a) ve (e) maddelerine dayanarak, yargılama öncesi aşamada polise, Cumhuriyet savcısına ve Sulh Ceza Hakimi' ne ifade verirken kendisine bir tercüman sağlanmadığından şikâyet etmiştir.

31. Dava konusu olayların hukuki açıdan vasıflandırılması hususunda uzman olan Mahkeme (bkz. *S.M./Hırvatistan* [BD], no. 60561/14, § 243, 25 Haziran 2020), bu şikâyetlerin yalnızca Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (e) maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir. Bu madde aşağıdaki şekildedir:

"1. Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) mahkeme tarafından, (...) adil yargılanma hakkına sahiptir.

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

(e) mahkemede kullanılan dili anlamıyor ya da konuşmıyor ise, bir çevirmenin yardımından ücretsiz olarak yararlanmak."

1. Tarafların beyanları

(a) Başvuran

32. Başvuran, tutuklandığı sırada Türkçe konuşamadığını, okuyamadığını ve yazamadığını iddia ederek, duruşma öncesi aşamada ifadeleri alınırken kendisine tercüman yardımı sağlanmadığı hususunda şikâyetçi olmuştur. Bu iddiayı desteklemek için başvuran, polis ifadesinde eğitim seviyesinin "cahil" olarak belirtildiğine dikkat çekmiştir. Soruşturma aşamasında hazırlanan, imzasını ve başparmak izini taşıyan belgelerin kendisi tarafından yazılmadığını; bu nedenle, içeriklerinden habersiz olduğunu öne sürmüştür. Benzer şekilde, Türkçe okuma yazması olmadığı için avukatlarıyla iletişim kuramamıştır. Son olarak, gözaltı kararının arkasına el yazısıyla yazılan cümle kendisi tarafından yazılmamıştır.

33. Başvuran, ayrıca, yargılamayı yürüten mahkemenin, kendisinin Türkçe okuma yazma bilmediğini kabul ettiğini ve talep eder etmez kendisine bir tercüman atadığını iddia etmiştir. Yargılamayı yürüten mahkemenin soruşturma aşaması sırasında gerçekleştirilen soruşturma işlemlerinde yer alan kişilerin ifadelerini alma kararı, bir kişinin resmi tutanaklarda yer aldığı üzere önceki ifadeleriyle çelişen bir ifade vermesinin mümkün olmadığı ve böyle bir ifade verilmesi halinde ilgili kişiler yönünden suç teşkil edeceği için Ceza Muhakemesi Kanunu ile bağdaşmamıştır. Türkçe olarak düzenlenen vekâletname ile ilgili olarak, başvuran, vekâletname matbu bir belge olduğu için ve bunun Türkçe dışında başka bir dilde basılması mümkün olmadığı için içeriğini değiştirme hakkına sahip değildi. Son olarak, başvuran ceza infaz kurumundayken (2009 ve 2019 yıllarında) iki Türkçe okuma yazma kursunu (başlangıç ve orta düzey) tamamladığını ve bunun, yakalandığı veya ilk tutuklandığı sırada Türkçe konuşmadığını kesin olarak kanıtladığını ileri sürmüştür.

(b) Hükümet

34. Hükümet, başvuranın yakalanır yakalanmaz yasal hakları konusunda bilgilendirildiğini ve yargılamaların tüm aşamalarında avukat yardımı hakkından yararlandığını iddia etmiştir. Başvuran, polise ifade vermeden önce, avukatı ile 12 Ağustos 2005 tarihinde saat 18.00'den 18.15'e kadar görüşmüştür. İfade tutanağı Türkçe olarak düzenlenmiş ve hem başvuran hem de avukat tarafından imzalanmıştır. 15 Ağustos 2006 tarihli tutuklama kararının arka sayfasında, başvuranın, babasının kendisinin tutuklandığı konusunda bilgilendirilmesi talebi Türkçe olarak el yazısıyla yazılmış ve bu ifadenin altına başvuranın adı imzasıyla birlikte yazılmıştır. Başvuran, 2 Ekim 2006 tarihine kadar ne Türkçe konuşmadığını iddia etmiş, ne de bir tercüman yardımı talep etmiştir. Bu kapsamda ve başvuran yargılamayı yürüten mahkemeden bir tercüman talep eder etmez, başvurana yargılamaların geri kalanında kendisine yardımcı olan bir tercüman sağlanmıştır.

35. Hükümet, ayrıca, başvuranın yargılama öncesi aşamada dört farklı avukat tarafından savunulduğunu ve hiçbir avukatına bir tercümandan yardım almak istediğini söylemediğini ileri sürmüştür. Yargılamayı yürüten mahkeme, aralarında soruşturmaya katılan Cumhuriyet savcısı ve iki avukatın da bulunduğu kamu görevlilerinden tanık olarak ifadelerini almış ve tüm bu tanıklar, başvuranın akıcı ve anlaşılır Türkçe konuşabildiğini ifade etmişlerdir. Hükümet, ayrıca, başvuranın, adını ve imzasını içeren el yazısı dilekçeleri çeşitli tarihlerde yargılamayı yürüten mahkemeye gönderdiğini ileri sürmüştür. Son olarak, başvuran, ayrıca, Türkçe olarak düzenlenen ve Türkçe konuşmayan kişiler tarafından verilen vekâletnamelerle ilgili olarak kanunda öngörülen kriterleri karşılamayan bir vekâletname vermiştir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

36. Sözleşme'nin 6 § 3 (e) maddesiyle korunan tercüman hakkıyla ilgili genel ilkeler, *Hermi /İtalya* ([BD], no. 18114/02, §§ 68-72, AİHM 2006-XII) ve, yakın tarihli, *Vizgirda/Slovenya* (no. 59868/08, §§ 75-87, 28 Ağustos 2018) kararlarında yer almaktadır.

37. Mahkeme, başvuranın kendini suçlayıcı ifadeler verdiği ve bazı soruşturma işlemlerine katıldığında, okuma yazma bilmemesine ve Türkçe konuşamamasına rağmen kendisine bir tercüman atanmadığını iddia ettiğini kaydetmektedir. Başvuran, iddiasını desteklemek üzere, ilk olarak, polis ifade tutanağında eğitim seviyesinin “cahil” olarak belirtildiğine ve soruşturma aşamasında düzenlenen bazı tutanaklara parmak bastığına dikkat çekmiştir. İkincisi, başvuranın ceza infaz kurumunda Türkçe okuma yazma kursuna gitmesi ve tamamlaması, soruşturma aşamasında Türkçe bilmediğinin kanıtıydı.

38. Mahkeme, taraflarca sunulan belgelere göre, başvuranın ilk kez 2 Ekim 2006 tarihinde (6 Kasım 2006 tarihinde yargılamayı yürüten mahkeme nezdinde yapılan ilk duruşmadan önce) -yani yakalanmasından bir ay yirmi bir gün sonra-bir tercüman talebinde bulunduğunu ve yargılamayı yürüten mahkemenin bu talebi kabul ettiğini kaydetmektedir. Başka bir deyişle,

başvuranın şikayeti, yalnızca, Sözleşme'nin 6 § 3 (e) maddesinde düzenlenen hakkın açıkça uygulandığı soruşturma aşaması ve bilhassa polis tarafından gözaltında tutulması ile ilgilidir (bk., yukarıda anılan *Hermi*, § 69). Bu bağlamda, Mahkeme, polis tarafından gözaltında tutuldukları sırada avukata erişimleri bulunmayan *Şaman/Türkiye* (no. 35292/05, 5 Nisan 2011) ve *Amer/Türkiye* (no. 25720/02, 13 Ocak 2009) kararlarındaki başvuruların aksine, somut davadaki başvuranın polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada dört farklı avukat tarafından temsil edildiğini ve bunun, ilke olarak, ifadesi alınan şüphelinin savunma haklarına hanel getirilmemesini sağlayabilecek güçlü bir güvence olduğunu kaydetmektedir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Soytemiz/Türkiye*, no. 57837/09, §§ 43-46, 27 Kasım 2018).

39. Bununla beraber, Mahkeme, başvuranın salt polis ifade tutanağına ve fotoğraflı teşhis tutanağına parmak basmış olması hususunun (bk., paragraflar 7 ve 9), söz konusu iki belgede başvuranın imzasının da olması dikkate alındığında, kesin olduğuna ikna olmamıştır. Arka sayfası başvuranın kendi adına eklenmiş tam adı ve bir imza ile birlikte el yazısı Türkçe bir cümle içeren 15 Ağustos 2006 tarihli tutuklama kararıyla ilgili olarak, Mahkeme, Hükümetin, tutuklama kararının arkasına o cümleyi yazan ve/veya bunu imzalayan kişinin başvuran olduğunu açıkça iddia etmediğini ve başvuranın kesin olarak söz konusu belge üzerine herhangi bir şey yazdığını veya imzasını attığını inkâr ettiğini kaydetmektedir. Sonuç olarak, Mahkeme'nin bu konuyu kesin olarak çözüme kavuşturması gerekmemektedir; dolayısıyla, Mahkeme, değerlendirmesinde, bu noktaya herhangi bir ağırlık vermeyecektir.

40. Bununla birlikte, Mahkeme, ayrıca, başvuranın 26 Ekim 2006 tarihinde avukatına ceza infaz kurumundan noter tasdikli bir vekâletname verdiğini gözlemlemektedir. Türkçe konuşmayan kişiler durumunda bir tercümanın bulunması yasal bir şart olmasına rağmen, vekâletname Türkçe olarak düzenlenmiş ve başvuran tarafından tercüman olmadan imzalanmıştır

(Noterlik Kanunu'nun 74. maddesi). Mahkeme'nin kanaatine göre, başvuranın vekâletnamenin yalnızca Türkçe düzenlenebildiği yönündeki argümanının, bu husustaki iddiasını desteklemekten ziyade bir tercümana yönelik yasal gerekliliği gerekçelendirdiği anlaşılmaktadır ve bu, başvuranın kendisinden okuyamadığı, yazamadığı veya konuşamadığı bir dilde düzenlenmiş bir belgeyi neden imzaladığına dair bir açıklama gerektirmektedir.

41. Yine de Mahkeme, ilk duruşmada bilgi verildikten sonra, başvuranın soruşturma aşamasında tercüman yardımından yararlanamadığı iddiasının aydınlatılması için yargılamayı yürüten mahkeme tarafından atılan adımlara belirleyici bir önem atfetmektedir. Bunun üzerine, yargılamayı yürüten mahkeme, başvuran polise ve Cumhuriyet savcısına ifade verdiğiğinde kendisini temsil eden avukatlardan ikisini, başvuranın ifadesini alan iki polis memurunu ve Cumhuriyet savcısını ve kâtibini başvuranın iddiasının dayanaktan yoksun olmadığını doğrulamak amacıyla tanık olarak çağırmıştır (karşılaştırınız, yukarıda anılan *Amer*, § 83). Önemli bir şekilde, tanıklık edenlerin tümü, başvuranın soruşturma aşamasında ifade verdiğiğinde Türkçesinin akıcı olduğunu teyit etmiştir. Bu temelde, yargılamayı yürüten mahkeme, başvuranın iddiasını çekişmeli bir şekilde bireyselleştirilmiş ve titiz bir değerlendirmeye tabi tuttukten sonra reddetmiştir.

42. Başvuran, bu tanıkların, hiçbir şekilde, imzalarını içeren resmi tutanaklarla çelişecek bir ifade veremeyeceklerini iddia etmekle birlikte, Mahkeme, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 48. maddesi uyarınca, söz konusu kişilere tanık olarak dinlenmelerinden önce kendi aleyhlerine tanıklık etme riskinden dolayı ifade vermeme haklarının hatırlatıldığını gözlemlemektedir. Bununla birlikte, ilgili kişilerin tümü bu haktan feragat etmiş ve ifade vermeyi tercih etmişlerdir. Dolayısıyla, başvuranın bu husustaki argümanın savunulması olanaksızdır ve Mahkeme bu argümanı reddetmektedir.

43. Bu kapsamda, başvuranın yargılama öncesi aşamada kendisini temsil eden avukatlarla ilgili olarak, yargılamayı yürüten mahkeme ilk

duruşmada bu konuyu sorgulayana kadar herhangi bir resmi şikâyette bulunmaması da gözden kaçırılmamalıdır. Şikâyette bulunulmadan önce geçen sürenin uzunluğu konusunda tatmin edici bir açıklama yapılmamıştır. Benzer şekilde, başvuranın avukatlarıyla iletişim kurmakta zorluk çektiğini iddia ettiği görülmektedir. Ayrıca, başvuranın ceza infaz kurumunda Türkçe okuma yazma kursuna kaydolduğunu iddia etmesine rağmen, o dili konuşmadan bunu neden yaptığını da açıklamadığı Mahkeme'nin dikkatinden kaçmamıştır.

44. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, başvuranın polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada okuma yazma bilmediği veya Türkçe konuşmadığı iddiası ile ilgili olarak güvenilir ve gerçek bir iddia ortaya atmadığı sonucuna varmaktadır. Bu nedenle, bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4. maddesi uyarınca reddedilmelidir.

B. Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (d) maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

45. Başvuran, adil yargılanma hakkına aykırı olarak, ceza yargılaması sırasında tanık S.O. ile yüzleşemediği ve S.O.'ya soru yöneltmediğinden şikâyetçi olmuştur. Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (d) maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

"1. "Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) mahkeme tarafından, (...) adil yargılanma hakkına sahiptir."

...

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

(d) iddia tanıklarının sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;

..."

1. *Tarafların Beyanları*

(a) **Başvuran**

46. Başvuran, buna yönelik herhangi bir yasal engel olmamasına rağmen, ceza yargılaması sırasında S.O. ile yüzleşemediğinden ve S.O.'ya soru yöneltilmediğinden şikâyetçi olmuştur. Başvurana göre, mahkûmiyeti iki unsura dayanmıştır. Bunlar, S.O.'nun verdiği ifadeler ve polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada verdiği ifadelerdir. Başvuranın iddia olunan ve polis ifade tutanağında belirtilen kod adı "Norşin" S.O.'nun ifadesinden de elde edilmiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme yalnızca S.O.'nun verdiği ifadeleri ve S.O. tarafından yapılan teşhisleri delil olarak kabul etmemiş, aynı zamanda bunları, Sözleşme'nin 6 § 3 (d) maddesi kapsamındaki haklarına aykırı olarak başvurunu mahkûm etmek amacıyla gerekçeli kararında kullanmıştır.

(b) **Hükümet**

47. Hükümet, S.O.'nun başvuranla ilgili teşhisinin ve başvuran hakkında verdiği ifadelerin, yargılamayı yürüten mahkeme tarafından başvurana mahkûm etmek için dayanılan deliller arasında olmadığını ileri sürmüştür. Nitekim yargılamayı yürüten mahkeme, kararını, genel olarak başvuran ve V.T.'nin (müşterek sanık) avukatları huzurunda verdiği ifadelere dayanarak vermiştir. Dolayısıyla, bütünüyle ele alındığında, başvuran aleyhindeki ceza yargılaması, Sözleşme'nin 6. maddesine uygundur.

2. *Mahkeme'nin Değerlendirmesi*

48. Hazır bulunmayan tanıkların dinlenmesine ve bu tanıklar tarafından verilen ifadelerin mahkemelerce delil olarak kullanılmasına ilişkin şikâyetlerle ilgili genel ilkeler, *Schatschaschwili/Almanya* ([BD], no. 9154/10, §§ 100-31, AİHM 2015), ve *Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık* ([BD], no. 26766/05 ve 22228/06, §§ 118-47, AİHM 2011; bu

ilkelerin kısa bir özeti için ayrıca *Seton/Birleşik Krallık*, no. 55287/10, §§ 57-59, 31 Mart 2016) kararlarında yer almaktadır. Özetlemek gerekirse, yukarıda belirtilen ilkeler Mahkeme'nin incelemesi gereken ve üç bölümden oluşan bir kriter ortaya koymaktadır: (i) hazır bulunmayan tanığın yargılamaya katılmaması için iyi bir neden olup olmadığı; (ii) hazır bulunmayan tanığın verdiği ifadenin başvuranın mahkumiyetinin tek veya belirleyici dayanağı olup olmadığı veya bu bakımdan önemli bir ağırlık taşıyıp taşımadığı; ve (iii) savunmanın hazır bulunmayan tanık tarafından verilen ifadeler karşısında karşılaştığı zorlukları telafi etmek için yeterli dengeleyici faktörlerin bulunup bulunmadığı. Mahkeme, ayrıca, Sözleşme'nin 6 § 3 maddesi kapsamındaki tüm şikâyetlerde olduğu gibi, davalının bir tanığa soru yönelmemesinin, yargılanmasının genel olarak adilliği üzerindeki etkisi ışığında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (bk. *Šmajgl/Slovenya*, no. 29187/10, § 61, 4 Ekim 2016).

49. Somut davada, Mahkeme, yargılamayı yürüten mahkemenin, başvuranı, 30 Nisan 2005 tarihinde Kuşadası'nda bir polis memurunun ölümüne ve altı polis memurunun yaralanmasına neden olan bir bombayı yerleştirmekten ve yasadışı patlayıcı maddeler bulundurmaktan suçlu bulunduğunu kaydetmektedir. Bu hususta, yargılamayı yapan mahkeme, başvuranın soruşturma aşamasında polise, Cumhuriyet savcısına ve Sulh Ceza Mahkemesine verdiği ifadeler ile yer gösterme sırasında verdiği ifadelere ve bombalama ile ilgili olay tespit tutanağına açıkça atıfta bulunmuştur. Önemli bir şekilde, yargılamayı yürüten mahkeme, başvuranın Kuşadası'ndaki bombalamayla veya yasadışı patlayıcı madde bulundurma suçlamasıyla ilgili suçluluğunu tespit etmek için S.O.nun verdiği ifadelere dayanmamıştır. Her halükarda, S.O.'nun Kuşadası'ndaki bombalamayla ilgili verdiği ifadeler sadece başvurandan duyduğu bilgilerin aktarılmasından ibaretti. Ayrıca, S.O.nun ifadeleri, başvuranın polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada ve kendisine tahsis edilen avukatlar huzurunda verdiği ifadelerde kabul ettiğine ek olarak herhangi bir unsur içermemekteydi.

YARDIMCI / TÜRKİYE KARARI

50. Yukarıdaki hususlar ışığında, Mahkeme, hazır bulunmayan tanığın verdiği ifadenin yerel mahkemelerce kabul edilmesine rağmen başvuranın bombalamaya veya yasadışı patlayıcı madde bulundurmaya ilişkin mahkûmiyetini sağlamak için kullanılmadığı somut davada - (her ikisi de yukarıda anılan) *Al-Khawaja and Tahery* ve *Schatschaschwili* kararlarında tesis edildiği ve geliştirildiği üzere - üç bölümden oluşan kriteri uygulamamakta özgürdür (bk., *Salogub/Ukrayna* (k.k.) [Komite], no. 21971/10, § 41, 10 Aralık 2019). Sonuç olarak, Mahkeme, başvuranın S.O.ya soru yöneltmemesinin, telafisi mümkün olmayan etki bir yana, aleyhindeki ceza yargılamalarının genel olarak adilliği üzerinde hiçbir etkisinin bulunmadığını tespit etmektedir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Mehmet Ali Eser / Türkiye*, no. 1399/07, §§ 41 and 56-59, 15 Ekim 2019).

51. Bu nedenle, bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve 20 Ocak 2022 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı

Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Carlo Ranzoni

Başkan